

Motion till riksdagen 2020/21:3932

av **Vasiliki Tsouplaki m.fl. (V)**

med anledning av skr. 2020/21:105 Ungdomspolitisk skrivelse

1 Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör få i uppdrag att komplettera handlingsplanen Till det fria ordets försvar med en del om civilsamhället och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska återkomma med förslag om hur det administrativa regelverket för ungas organisering kan förenklas och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det bör införas en försöksverksamhet, i en eller flera kommuner, med sänkt rösträttsålder till 16 år vid val till kommunfullmäktige och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med förslag på åtgärder för att utöka det ungdomspolitiska rådets mandat och ge det en mer strategisk roll i utvärderingen av de ungdomspolitiska målen och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med förslag på hur man tillsammans med Riksidrottsförbundet kan arbeta för att sänka medlemsavgifter och andra kostnader förknippade med idrottandet och tillkännager detta för regeringen.

2 Inledning

Ungdomspolitiken med dess nationella mål innefattar en stor mängd frågor som hantearas i riksdagens olika utskott. Genom en aktiv politik som verkar för ungas rätt till välfärd och självständighet, inflytande, makt och delaktighet i samhället kan de utmaningar som ungdomar ställs inför mötas. I dag handlar dessa utmaningar t.ex. om ungdomsarbetslöshet, bostadsbrist, osäkra villkor, psykisk ohälsa samt bristande och ojämn tillgång till välfärd och makt.

För Vänsterpartiet är det viktigt att ungdomars situation analyseras i alltifrån arbetsmarknadspolitik, bostadspolitik och sociala frågor till brottsförebyggande arbete. Även om många ungas livssituation är bra lyfter skrivelsen upp aspekter som vi tycker är oroande. Ungas psykiska hälsa har försämrats och ökningen av tjejers psykiska ohälsa är särskilt alarmerande. Ungdomars ekonomiska utsatthet är en annan oroande aspekt. Var fjärde ungdom har låg ekonomisk standard och andelen är dubbelt så stor bland utrikes födda. Ungas utsatthet på bostadsmarknaden är även den mycket oroväckande.

Det senaste årets pandemi med dess inskränkningar i vardagen har varit extra tuff för de unga som fått läsa på distans och vars fritidsaktiviteter har ställts in. Från skolväsendet höjs oroliga röster för att fler ska bli hemmasittare även efter pandemin och att många kommer att ha svårt att nå kunskapsmålen.

I denna motion har vi inte möjlighet att ta med alla förslag som behövs för att uppnå de nationella ungdomspolitiska målen. Det går att hitta många förslag i våra motioner från den allmänna motionstiden och i andra följdmotioner såväl som i våra budgetförslag. Det berör t.ex. motioner om psykisk ohälsa, skolans utformning såväl som bostadsmarknaden. Vi hade önskat att regeringen, precis som 2013, hade lämnat en ungdomspolitisk proposition som kunde skapa bättre förutsättningar för riksdagen att bidra till handlingsplanen, och som kunde ge nya förslag i de fall där regeringens politik behöver utvecklas.

3 Alla unga ska vara delaktiga i samhällsbygget

3.1 Ungdomars organisering

För Vänsterpartiet är det en central demokratifråga att våra civilsamhällesorganisationer har goda villkor för att verka. Genom att engagera människor i alltifrån idrott och miljöfrågor till stödverksamheter för olika grupper bidrar ideella organisationer och föreningar till samhällsnyttan. Genom att erbjuda fritidssysselsättning och tillgång till kultur och natur ger man människor i hela landet möjligheter till ett rikare liv. Civilsamhällesorganisationerna bidrar också till att stärka demokratin, dels i deras roll som röstbärare så att en mångfald av idéer och uppfattningar synliggörs och intressen och uppfattningar hos olika grupper i befolkningen företräds i offentligheten, dels som forum för demokratiutövning i praktiken.

En viktig del av civilsamhället är ungdomsrörelsen. Ungdomsrörelsen är stor och består av många olika sorters föreningar. I skrivelsen konstaterar regeringen att intresset för politik är historiskt högt bland unga, men samtidigt vittnar både ungdomsrörelsen och regeringen i sin skrivelse om hur hat och hot mot unga organiserade har ökat och att det i slutändan påverkar ungas organisering. Tyvärr är regeringens insatser i frågan endast riktade mot förtroendevalda och inte t.ex. medlemmar eller volontärer. Vissa grupper är också mer utsatta, såsom minoriteter, rasifierade och hbtq-personer. Vänsterpartiet menar att det finns mycket som behöver göras, men ett första steg är att handlingsplanen Till det fria ordets försvar kompletteras med en del om civilsamhället.

Regeringen bör få i uppdrag att komplettera handlingsplanen Till det fria ordets försvar med en del om civilsamhället. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Ungdomsrörelsen har också länge pekat på att de upplever ett krympande utrymme för dem att agera. Vi ser bl.a. en minskad tillit från bidragsgivande myndigheter. Det sker genom att olika organisationer misstänkliggörs och stöd till ungdomsorganisationer dras in utan förvarning så att hela organisationer från en dag till en annan tappar hela sin finansiering. Stadgar som medlemmarna antagit i demokratiska processer och som godkänns i andra instanser för vuxenorganisationer underkänns när det kommer till ungdomars organisering. Ungdomsrörelsen vittnar också om att bidragsförfarandet är krångligt och administrativt för tungt. Detta är något som regeringen inte har uppmärksammat i sin skrivelse. Vänsterpartiet menar att det är viktigt att utgångspunkten för bidragsgivningen är att civilsamhället får agera fritt och demokratiskt. Bidragen är till för att stödja organisationerna och ska inte utgöra en börda. Därför bör blanketter, rapporteringskrav och ekonomiska redovisningar vara utformade utifrån det ideella föreningslivets förutsättningar.

Regeringen ska återkomma med förslag om hur det administrativa regelverket för ungas organisering kan förenklas. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

3.2 Rösträttsålder

Åldern för rösträtt sammanfaller enligt nuvarande ordning med myndighetsåldern. Det innebär att alla som tillhör samma årskull inte alltid får rösta i samma val. De som fyller 18 år efter valdagen har inte rösträtt i valet utan måste vänta ytterligare fyra år till nästa ordinarie val. Vänsterpartiet anser att denna ordning är olycklig och vill förändra den. Den politiska information som kan ges till gymnasieskolans elever under ett valår från lärare, valmyndighet och politiska organisationer väcker förstagångsväljarnas intresse och höjer kunskapen om hur val går till. Den mobiliserande effekten av detta arbete försvagas dock av att en stor del av de elever som i klassrummen uppmanas att gå och rösta inte har rösträtt.

Vallagen (2005:837) bör därför ändras så att rösträtten gäller fr.o.m. det år som den enskilde fyller 18 år. Vänsterpartiet har därför föreslagit att vallagen ska ändras så att rösträtten gäller fr.o.m. det år som den enskilde fyller 18 år.

Ett ytterligare steg för att vitalisera demokratin och ge fler möjlighet att vara aktiva i sitt lokalsamhälle är sänkt rösträttsålder i kommunalvalet. Vänsterpartiet vill att unga människor ska lita på att politiken också utgår från ungas verklighet, och anser att det bör genomföras en försöksverksamhet med sänkt rösträttsålder till 16 år, dvs. det år som den enskilde fyller 16, vid val till kommunfullmäktige.

Huvudsyftet med en sänkt rösträttsålder är att ta till vara ungas intresse och engagemang för politik. Det ger även unga direkt inflytande över samhällsutvecklingen, vilket också är ett av de nationella målen för ungdomspolitik.

Det bör införas en försöksverksamhet, i en eller flera kommuner, med att sänka rösträttsåldern till 16 år vid val till kommunfullmäktige. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

3.3 Ungas inflytande

Vänsterpartiet anser att regeringens förslag i skrivelsen om att ge Statskontoret i uppgift att se över uppföljningssystemet för ungdomspolitik är bra. Vi vill dock se ett tillägg

för att det ska framgå att ungdomsorganisationerna får en formell roll i uppföljningen av ungdomspolitikerna. Ett första steg är att använda sig av ungdomsrådet som redan i dag finns och representerar ungdomsrörelsen.

Regeringen bör återkomma med förslag på åtgärder för att utöka det ungdomspolitiska rådets mandat och ge rådet en mer strategisk roll i utvärderingen av de ungdomspolitiska målen. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

4 Ungas sociala inkludering och etablering på arbetsmarknaden ska öka

Regeringen menar i sin skrivelse att man har inlett ett antal åtgärder för att förbättra ungas situation på arbetsmarknaden; man lyfter t.ex. samverkan och sänkningen av arbetsgivaravgifterna. Vänsterpartiet har länge varit kritiskt till nedsättningen av arbetsgivaravgifter för unga då det inte finns några tecken på att det är en effektiv reform för att få fler unga i arbete – pengarna skulle kunna göra mer nytta för jobbskapandet om de användes på andra sätt. Det som skulle kunna göra stor skillnad för den stora gruppen arbetslösa ungdomar är mer stöttning från Arbetsförmedlingen och riktade insatser för att bygga på med den kompetens som behövs. Tyvärr har den forcerade privatisering av Arbetsförmedlingens uppdrag som regeringen drivit tillsammans med Liberalerna och Centerpartiet försvårat detta. Vi ser också att det kaos som skapats med nedlagda kontor och uppsagd personal kan omöjliggöra den samverkan som nämns i handlingsplanen.

Därför är Vänsterpartiets förslag om avskaffande av allmän visstid, förbud mot hyvling och avdrag för fackföreningsavgiften mycket viktiga förslag för att stärka ungdomars sociala inkludering i samhället och stärka deras etablering på arbetsmarknaden, då detta verkligen skulle leda till en tryggare arbetsmarknad för unga.

5 Alla unga ska ha en meningsfull fritid

Statistik från MUCF visar att kostnaden för fritidsaktiviteter och avståndet till en aktivitet är hinder för runt 40 procent av ungdomarna. Det finns få förslag i regeringens handlingsplan som adresserar de här problemen.

Vänsterpartiet fick igenom en rad satsningar under förra mandatperioden som stärkte barns och ungdomars möjlighet till fritidssysselsättning. Det var bl.a. medel till kommunerna för att ordna gratis sommaraktiviteter och gratis kollektivtrafik under sommarlovet. Tyvärr har januaripartierna inte behållit dessa uppskattade reformer. I de senaste budgetarna har vi föreslagit ytterligare 300 miljoner kronor för att ta bort avgifterna till kulturskolan. Det skulle göra stor skillnad för många som i dag inte har möjlighet att lära sig ett instrument eller utveckla sin kreativitet inom t.ex. dans och teater. I skrivelsen lyfter regeringen att satsningen Stärkta bibliotek fortsätter, men man säger inte att summan minskar för varje år. Det framgår inte heller att det man kallar en förstärkning av Skapande skola sker på bekostnad av förskolan. När det kommer till idrotten ser vi med oro på hur avgifterna drar iväg i många storstäder och det finns stor risk att pandemin kommer att tvinga fler föreningar att ta ut högre avgifter. Vänsterpartiet menar att vi måste gå i andra riktningen. Även för en familj med två inkomster kan det vara svårt

att bekosta fritidsaktiviteter för flera barn. Det är ett hot mot folkhälsan att en stor del av ungdomarna står utanför ett organiserat idrottsliv.

Regeringen bör återkomma med förslag på hur man tillsammans med Riksidrottsförbundet kan arbeta för att sänka medlemsavgifter och andra kostnader förknippade med idrottandet. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

När det gäller avstånd till fritidsaktiviteter skiljer sig förstås förutsättningarna mycket åt mellan kommuner, och det är svårt att hitta statliga insatser som kan råda bot på det. I MUCF:s enkät uppger 22 procent att de inte kan utöva en fritidsaktivitet på grund av brister i tillgängligheten. Vänsterpartiet har i de senaste budgetarna föreslagit ett statligt investeringsstöd till kommuner som behöver bygga nya idrottshallar eller renovera och tillgänglighetsanpassa befintliga. Det är mycket viktigt att skynda på det arbetet.

Vasiliki Tsouplaki (V)

Ida Gabrielsson (V)

Maj Karlsson (V)

Karin Rågsjö (V)

Momodou Malcolm Jallow (V)

Daniel Riazat (V)